

Beslisnota voor de raad

Datum 9 februari 2023

Openbaar

Onderwerp	Burgerberaad in Zwolle
Versienummer	1
Portefeuillehouder	Raadswerkgroep Inwonerbetrokkenheid
Informant	Marijn Seuters / Iris Gosemeijer
Afdeling	Raadsgriffie
Telefoon	(038) 498 2319 / (038) 498 2847
Email	raadsgriffie@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel	Doel 8.1.1 De raad geeft als vertegenwoordiging van de inwoners richting aan het gemeentelijk beleid middels een transparant democratisch besluitvormingsproces en controleert de uitvoering van beleid
Begroting wijzigen	Ja

Bijlagen	1. Ontwerp burgerberaad 2. Alternatieve onderwerpen 3. Begroting burgerberaad
----------	---

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. In te stemmen met het onderwerp klimaat, het bijbehorende ontwerp en de voorgestelde vraag aan het Zwolse burgerberaad: Hoe wordt Zwolle op een eerlijke manier klimaatneutraal voor 2040?
2. De uitkomsten van het beraad te beschouwen als een zwaarwegend advies en het voornemen te hebben om de meest kansrijke adviezen over te nemen.
3. Een krediet beschikbaar te stellen van €158.720 voor de organisatie van het burgerberaad en dit te dekken uit de reserve incidentele bestedingen.

Datum 9 februari 2023

Inleiding

Op initiatief van de fracties van D66 en GroenLinks heeft de gemeenteraad van Zwolle op 7 maart 2022 besloten in 2023 een burgerberaad in Zwolle te organiseren. De werkgroep Inwonerbetrokkenheid is gevraagd om met een voorstel te komen aan de raad. Op 6 december jl. heeft uw raad het debat gevoerd met behulp van een door de werkgroep opgestelde opinienota. De input is door de werkgroep Inwonerbetrokkenheid vertaald tot deze beslisnota.

Burgervergaderingen en burgerpanels bestaan al sinds mensenheugenis. De Aboriginals kenden 5000 jaar geleden al volksvergaderingen die maanden konden duren. Ook in de Griekse oudheid kwamen (een selectie van gelote mannelijke) inwoners bijeen om hun mening te geven en te stemmen over het beleid en de besluiten van de plaatselijke overheid. Natuurlijk zijn we niet meer in het oude Griekenland – en onze samenleving en democratie zijn sindsdien aanzienlijk vooruitgegaan.

Toch is het basisidee van een burgerberaad niet veranderd. Namelijk: Diepgaande deliberatie mogelijk maken tussen een willekeurig gekozen groep individuen die samen tot een conclusie komen en de publieke besluitvorming beïnvloeden. Een burgerberaad geeft inwoners de gelegenheid om politici te helpen beslissingen te nemen over complexe - vaak polariserende - onderwerpen. Een groep gelote burgers doet, op basis van uitgebreide informatie en overleg, aanbevelingen over beleid waar de overheid vervolgens mee aan de slag gaat.

De (gelote) deelnemers aan een burgerberaad vormen idealiter zoveel mogelijk een dwarsdoorsnede van de samenleving. De uitkomst van een burgerberaad is een gezamenlijk besluit of een set aanbevelingen die door de vraagsteller – in het geval van Zwolle de gemeenteraad – wordt gebruikt om besluiten te nemen. Een burgerberaad is dus geen vervanging van de gemeenteraad; het is een aanvulling op en versterking van het huidige democratische stelsel

Beoogd effect.

Met dit voorstel bepaalt de gemeenteraad het onderwerp, de vraagstelling en het ontwerp voor het in 2023 in Zwolle te organiseren burgerberaad.

Argumenten

1.1 De raad heeft aangegeven het onderwerp en de vraagstelling te willen vaststellen.

De behandeling van de opinienota op 6 december jl. is verwerkt in het bijgevoegde ontwerp (bijlage 1). De inbreng van uw raad heeft geleid tot het voorstel om uw raad het onderwerp en de vraagstelling van het burgerberaad te laten bepalen. De in de opinienota voorgestelde stap om onder inwoners te peilen welk thema zij het belangrijkste vinden komt hiermee te vervallen. Op uw verzoek zijn de doelstellingen, evaluatiecriteria en het lotingsproces uitgebreider toegelicht in bijlage 1. De werkgroep stelt voor om het beraad te laten gaan over de volgende vraag:

Hoe wordt Zwolle op een eerlijke manier klimaatneutraal voor 2040?

Onderwerpkeuze en randvoorwaarden

In het rapport van de 'Adviescommissie burgerbetrokkenheid bij klimaatbeleid' uit 2021 is een aantal randvoorwaarden opgesteld voor de effectieve toepassing van burgerberaden. Zo moet er ten eerste een duidelijke vraagstelling zijn, waarbij de inzet van het burgerberaad duidelijk is en ook waarom een burgerberaad juist bij dit vraagstuk een toegevoegde waarde heeft. Ten tweede moet er een duidelijke inbedding in de politieke besluitvorming aanwezig te zijn, waarbij vooraf heel concreet is afgesproken

Datum 9 februari 2023

met welk mandaat het burgerberaad aan de slag gaat. Ten derde is het van belang dat tijdens de uitvoering van het proces een onafhankelijke en onpartijdige moderator werkzaam is. Ten vierde moet er voldoende aandacht zijn voor inclusiviteit. Iedereen moet een gelijke kans hebben om deel te nemen, waarbij de nodige moeite gedaan wordt om gelijkwaardige deelname mogelijk te maken. Ten vijfde moet er een sterke verbinding aanwezig zijn tussen de burgers die actief deelnemen (mini-publiek) en de rest van de samenleving (maxi-publiek). Als laatste – en zesde - punt moet er een transparant vervolg op de voorstellen uit het beraad in de politieke besluitvorming opgenomen zijn, waarbij het duidelijk is wat met de uitkomsten van het beraad gedaan wordt. Met dit ontwerp heeft de werkgroep Inwonerbetrokkenheid geprobeerd aan deze voorwaarden te voldoen.

Uit onderzoeken weten we ook dat een burgerberaad meerwaarde en impact heeft voor deelnemers en overheid als het onderwerp aan de volgende voorwaarden voldoet:

- Als het onderwerp complex is en verschillende invalshoeken heeft, die verkend moeten worden voordat er een oplossing gekozen kan worden;
- Als er conflicterende opvattingen/waarden rondom het onderwerp spelen;
- Als het onderwerp diverse oplossingsrichtingen kent waaruit een keuze gemaakt moet worden;
- Als een keuze winnaars en verliezers zal opleveren (op onderwerpen waar politici door de gevoeligheid daarom lastig een harde uitspraak doen (bijv. abortuswetgeving in Ierland, extra klimaatmaatregelen in Amsterdam en vuurwerkopslag in Enschede));
- Als er voorzien kan worden in de opvolging van de maatregelen/adviezen.

Tijdens het debat kwam vanuit verschillende fracties de wens naar voren om de raad het onderwerp en de vraagstelling te laten vaststellen. Een beraad over klimaat is door meerdere fracties genoemd als meest urgent en daarmee kansrijk onderwerp. Aan de hand van de genoemde voorwaarden is bovendien in de ambtelijke organisatie gepeild op welk van de grootste opgaven van Zwolle een beraad op dit moment het meeste impact kan hebben. Ook hier kwam de ambitie om klimaatneutraal te worden als meest actuele en urgente onderwerp.

Op basis van het debat komen de leden van de werkgroep tot de wens om een beraad te organiseren over de ambitie om Zwolle in 2040 op een voor inwoners eerlijke manier klimaatneutraal te zijn. De werkgroep komt tot dit voorstel omdat klimaatproblematiek enerzijds unieke Zwolse uitdagingen kent, maar anderzijds mogelijkheden biedt te leren van de beraden over klimaat die andere steden/regio's/landen reeds georganiseerd hebben. Een maatschappelijke opgave van deze omvang kan in Zwolle niet zonder betrokkenheid van inwoners worden aangepakt. Zwolle is bovendien een sociale stad die de rekening voor de transitie naar klimaatneutraal in 2040 op een eerlijke manier wil verdelen.

Zwolle Klimaatneutraal in 2040

Het landelijke Klimaatakkoord (2019) vormt een onderdeel van het Nederlands klimaatbeleid. Dit akkoord vormt de basis voor de energietransitie in Zwolle. In 2017 is in het Plan van Aanpak Zwolle geeft Energie al bepaald dat in 2025 de hoeveelheid CO₂ uitstoot in vergelijking met 1990 25% lager moet liggen en dat we in 2025 25% van de totale energievraag op duurzame wijze opwekken. In het nieuwe coalitieakkoord van juni 2022 is de 'stip op de horizon' om volledig klimaatneutraal te zijn naar voren gehaald van 2050 naar 2040.

Datum 9 februari 2023

Zwolle werkt op dit moment via een aantal warmteplannen (in wording) aan het gasloos maken van (een aantal) wijken. Om energieneutraal te worden hebben we alle natuurlijke energiebronnen nodig. Daarom hebben we én zon op het dak, én zonneparken én ook windmolens nodig. Want zelfs als we alle geschikte daken vol leggen met zonnepanelen, is dat niet genoeg. We verbruiken in Zwolle meer stroom dan we aan geschikte daken hebben. In Tolhuislanden staan mede daarom op dit moment vier windmolens. De bewoners en (grond)eigenaren hebben het initiatief Duurzaam Tolhuislanden opgestart voor nog meer grootschalige duurzame energieopwek. We willen minimaal 50% van de grootschalige energie in lokaal eigendom opwekken. Dat wil zeggen dat Zwolse bewoners en ondernemers delen in de financiële opbrengsten van energieopwekking of doordat deze opbrengsten terugvloeien in bijvoorbeeld een lokaal energiefonds, we willen dat de transitie in Zwolle eerlijk verloopt voor onze inwoners en bedrijven. Om voor 2040 op een eerlijke manier klimaatneutraal te worden zijn nog inzet en doordachte plannen nodig, die worden geaccepteerd en mensen enthousiast maken om mee te werken aan de uitvoering. Uiteindelijk moeten zij immers instemmen met maatregelen en zelf actief aan de slag gaan. Voor het extra aanjagen van de klimaatinspanningen is een burgerberaad een geschikt middel.

De andere door de werkgroep als geschikt beoordeelde maatschappelijke opgaven zijn verder toegelicht in bijlage 2. Uiteraard kan uw raad ook een keuze maken uit deze thema's of een geheel ander thema aanwijzen.

1.2 De raad heeft aangegeven dat de doelstelling en evaluatiecriteria verder uitgewerkt dienen te worden.

De doelstelling en opzet van de evaluatie zijn uitgewerkt in het ontwerp. Het doel van het Zwolse burgerberaad is samen te vatten tot het ontdekken van mogelijkheden en het vermijden van patstellingen bij het maken van beleidskeuzes. We willen de stem en de belangen van inwoners stevig laten klinken in het beleidsontwerp, de uitkomst en de uitvoering daarvan. Het burgerberaad kan helpen om verder te komen in het beleid door kennis en ervaringen met elkaar te delen, zodat er kruisbestuiving plaatsvindt en de aanwezigen elkaar inspireren.

Als een burgerberaad voldoende doordacht georganiseerd wordt, kan het de betrokkenheid van burgers vergroten, het draagvlak voor maatregelen verbreden en profiteren van de kennis in de samenleving om maatregelen wat betreft ontwerp en uitvoering zo goed mogelijk aan te laten sluiten. Bovendien kan een burgerberaad ertoe bijdragen dat een open dialoog in de samenleving versterkt wordt en tegenstellingen makkelijker overbrugd kunnen worden. Of we deze doelstellingen hebben behaald zal uiteraard geëvalueerd moeten worden. de werkgroep stelt daarom voor om de te houden evaluatie op te bouwen uit de volgende drie onderdelen:

1. Een beschrijving van de gehanteerde aanpak (methodiek) en het verloop van het burgerberaad.
2. Inzicht verkrijgen in de ervaringen van deelnemers. Aan de hand van de theorie van procedurele rechtvaardigheid wordt onderzocht:
 - (a) hoe de deelnemers het verloop van het burgerberaad hebben ervaren,
 - (b) hoe tevreden de deelnemers zijn met de uitkomst en
 - (c) of er sprake is van een fair process effect.
3. Inzicht in de opvolging en doorwerking van de adviezen.

Zie voor een verdere uitwerking en toelichting van de evaluatie bijlage 1.

2.1 Tijdens het debat leek het merendeel van de aanwezige fracties voorstander te zijn van het afgeven van een helder mandaat.

Datum 9 februari 2023

Uw raad wordt voorgesteld om de uitkomsten van het beraad te beschouwen als een zwaarwegend advies en gevraagd om het voornemen uit te spreken om tenminste de meest kansrijke adviezen over te nemen. Deze optie werd in het debat op 6 december jl. over de opinienota door het merendeel van de fracties onderschreven.

Financiën

Bijgevoegde begroting is opgesteld aan de hand van de organisatorische kosten van eerdere lokale beraden. De raad wordt gevraagd een krediet beschikbaar te stellen van €158.720 en dit te dekken uit de reserve incidentele bestedingen.

Communicatie

Het daadwerkelijk verzorgen van de communicatie tijdens het beraad is een taak van het organiserend bureau. Uiteraard wordt ook gebruik gemaakt van de gemeentelijke kanalen. De diverse organisaties worden gevraagd om aan te geven hoe zij de communicatie voor, tijdens en na het beraad willen vormgeven. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan de frequentie van communiceren, de communicatiemiddelen en de toegankelijkheid van de communicatie. Als voorwaarden stellen we dat :

- Voorafgaand aan het burgerberaad moet voor de stad duidelijk zijn waarom het burgerberaad wordt georganiseerd en hoe het werkt. Ook moet duidelijk zijn hoe de loting van deelnemers werkt en wat er met de resultaten van het burgerberaad gebeurt.
- Over afwijkingen ten opzichte van het ontwerp communiceert de organiserende partij met de klankbordgroep. Als de klankbordgroep dit nodig acht wordt de raad geïnformeerd over afwijkingen.
- Om zowel de raad als de stad betrokken te houden en te informeren over de voortgang van het proces wordt na iedere bijeenkomst een verslag en persbericht gemaakt en wordt om de drie weken een nieuwsbrief verstuurd.
- Ook zal gewerkt worden met een website waarop de voortgang te volgen is. De specifieke vorm hiervan is in te vullen door het organiserend bureau maar hier kan gebruik gemaakt worden van de beschikbare open stad software. Van belang is dat er een mix van digitale en fysieke middelen wordt ingezet, zodat zo veel mogelijk inwoners worden aangesproken.

Vervolg

De planning, zoals in bijlage 1 beschreven, ziet er als volgt uit:

- Maart – april - mei 2023:
Start communicatie vanuit gemeente. Werving van organiserende partij, voorzitter, experts, gespreksleiders. Voorbereiden van de loting.
- Mei – juni 2023:
Loting van inwoners. Start communicatie door organiserende partij. Locaties en catering bepalen. Voorbereiding bijeenkomsten. Informatiebijeenkomst raadsleden.
- Juli 2023:
Informatiebijeenkomst deelnemers burgerberaad. Voorbereiding bijeenkomsten.
- September 2023 – februari 2024
Burgerberaad: iedere maand 1 á 2 bijeenkomsten, gepland op woensdagavond en/of zaterdag.
- Maart – april 2024

Datum 9 februari 2023

Afronding en opleveren rapport / adviezen / aanbevelingen voor de gemeenteraad. Bespreking in de gemeenteraad.

- November 2024
Opvolgssessie met een vertegenwoordiging van deelnemers, raad en college over de implementatie van de aanbevelingen.

Openbaarheid

Deze beslisnota is openbaar.